

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי כ"ו טבת תשפ"ג | דף היומי בבלי: גדרים פו | דף הכולל: גדרים מד.
דף היומי בהלכה: מסימן צ' סעיף י"ט עד סעיף כ"ג.
מוסר: שמירת הלשון - פרק א' 'ובפרט' עד סוף פרק א'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: ש. חשבון הנפש פ"ג "ואלה אחי שלושים פנים" סוף פרק ד'

**אבני הברד לא היו סתם אבנים. האבנים הללו
נוצרו מדמעותיהם של ישראל, אנשים, נשים וטף
ששועבדו במצרים בצורה אכזרית מאד. אנשים אלו
הורידו הרבה דמעות, דמעות של צער, של אין אונים
ושל כאב. דמעות על החיים הנוראים שהם חיים**

דמעה של יהודי - אינה נעלמת ואינה נאבדת לעולם! דמעה של יהודי עולה עד כסא הכבוד, ונשמרת בידי ריבונו של עולם

ערוב

לפני מכת ערוב אמר הקב"ה למשה: "וְהִפְלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת
אֶרֶץ גִּשְׁן אֲשֶׁר עָמִיד עִמָּךְ לְבִלְתִּי הָיִית שָׁם עָרֵב לְמַעַן תִּדַּע כִּי
אֲנִי ה' בְּקִרְבְּ הָאָרֶץ" (שמות ח, יח).

וכאן הבן שואל: שלוש מכות כבר עברו על המצרים בעוד בני
ישראל יושבים בשלווה בארץ גושן, מדוע כעת התעורר הצורך
בהבטחה מיוחדת שישראל לא יפגעו במכת ערוב?

רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל באר בשם הריב"א: "ויש לומר
שחיות רעות קלות הן ללכת בכל מקום גם בבתי ישראל, לפיכך
הוצרך להפריד בין מצרים ובין ישראל".

עם זאת, כאשר אדם מצוי בדרגה רוחנית גבוהה, גם חיות
הטרף העזות ביותר, מתייראות מפניו וסרות למרותו.

סיפורים מפעמיים שמענו אודות צדיקים ששמרו על צלם
האלוקים שלהם וניצלו ממלתעות חיות ובהמות:

רבי אהרן טויסיג מספר כי ה"שבט מוסר", שהוא רבי אליהו
הכהן חבר ספר שנקרא "אזור אליהו". בספר זה הוא מדבר על
ענין חגירת חגורה בתפילה. כתב רבי חיים פלאגי זצ"ל שהוא
בחר דווקא בעניין זה משום שאירע לו מעשה מופלא - פעם
ביקש לעמוד לתפילת מנחה, חיפש את חגורתו ולא מצא אותה.
השעה התאחרה, ולפתע הבחין על הרצפה בחבל שחור וארוך.
המקום לא היה מואר באור חשמל, כמוכח, והוא לא הצליח לראות

יותר מכך. נטל, אפוא, את החבל, קשר את עצמו ועמד להתפלל.
כשסיים את התפילה והוריד את החגורה, הבחין כי החבל מתפתל
בידיו. ברגע הבא התברר לו שאין זה חבל תמים, אלא נחש שחור
שהתפתל במהירות על הרצפה, זחל החוצה ויצא מהבית...

כשסיפר הרבי מקוצק זצ"ל מעשה זה לתלמידיו אמר להם:
עצם העובדה שהשבט מוסר לא ניזוק על ידי הנחש אינה פלא
כלל, שהרי כלל קבע הקב"ה בעולם, שכאשר יהודי שומר תורה
ומצוות כפי שה' ציווה, פוחדות החיות מצלם האלוקים שבו!

כך אירע גם ל'אור החיים' הקדוש. נכספה וגם כלתה נפשו
לנסע לארץ ישראל ולהשתקע בה, אלא שמאחר שלא היו לו
אמצעים כספיים, עשה את דרכו רגלית ממרוקו לכוון ארץ ישראל
במשך ימים ולילות ארוכים. במדבר אחד שאותו עבר בלוויית
תלמידו, זינק לפתע מולם אריה. שאגותיו של האריה הרעידו את
הסביבה כולה והעידו כאלף עדים שהוא רעב מאוד, ושני האנשים
שמולו מתאימים ביותר למילוי תאוותו... התלמיד זעק בבהלה,
אך ה'אור החיים' נותר שלו ורגוע והורה לו שלא ידאג. כשעמד
האריה מולו פנים מול פנים, הרים ה'אור החיים' את התרבוש
שחבש על ראשו כמנהג רבני מרוקו. בן רגע הסתובב האריה
אחורנית, והחל לברוח מהם כל עוד נשמתו בו...

כשראה ה'אור החיים' את מבט הפליאה על פני תלמידו אמר:
"על פי דרך הטבע לא ראיתי דרך להינצל מן האריה הרעב..."

לתוך הבית פנימה, נעמד ליד השמשה הקדמית של הדלת השקופה, מסתכל מבפנים החוצה, וכאלו נתלה ונשען על הדלת. עומד דום, כאילו רועד מפחד.

עד שהספיקה לבדוק מה קורה, נשמעו דפיקות על הדלת השקופה. התקרבה, והנה, לא פחות ולא יותר, רבי אלחנן וסרמן זצ"ל עומד ליד הפתח. בעלה המנוח היה מנדיבי הישיבה בברנוביץ', וכעת הגיע רבי אלחנן לאמריקה למסע התרמות, ובא כהרגלו גם לביתם.

כלב הרי לא יודע חכמות, טבעו הוא לנבוח ולכעוס, אך הפעם הוא נאלם דום, אפילו לא נבט. ברח פנימה ונצמד לדלת, כשהוא נשאר במקומו כאילו נדבק לדלת הכניסה, כל זמן שהותו של רבי אלחנן בבית! רק לאחר שיצא רבי אלחנן, שב הכלב למתכונתו הקודמת, לקפוץ ולרוץ כאחד הכלבים. ויהי לפלא.

הוא העניין שדברנו אודות צלם האלוקים שניכר על פני אדם ששומר על קדושתו.

(הגדה של פסח מגיד מראשית)

ברד

מכת ברד הכניעה את פרעה, וגרמה לו לבקש ממשה שיתפלל עליו. משה מקבל את בקשתו ותפילתו נענית, ככתוב "וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעַם פְּרֹעֶה אֶת הָעִיר וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו אֶל ה' וַיִּחְדְּלוּ הַקְּלֹת וַהֲבֵרָד וּמָטָר לֹא נָתַף אַרְצָה".

אמרו חז"ל במדרש: "ומטר לא נתן ארצה - תלאן ברפיון. ואימתי ירדו? בימי יהושע, על האמוריים, שנאמר: 'ויהי בנוסם מפני בני ישראל, וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים', והשאר עתידין לירד בימי גוג ומגוג". רבנו בחיי מוסיף, שגם הקולות נותרו תלויים, כמו שנאמר: "וה' נתן קולות וברד". ואימתי ירדו? בימי אלישע, שנאמר: "וה' השמיע את מחנה ארם קול רכב קול סוס קול חיל גדול".

ותמוה, האם אין לה' יתברך די אבנים בעולמו להשליך על

אויבי עם ישראל, עד שהוא נזקק להותיר אבנים ממכת הברד?

תרץ הגר"י זילברשטיין שליט"א, שאבני הברד לא היו סתם אבנים. האבנים הללו נוצרו מדמעותיהם של ישראל, אנשים, נשים וטף ששועבדו במצרים בצורה אכזרית מאד. אנשים אלו הורידו הרבה דמעות, דמעות של צער, של אין אונים ושל כאב. דמעות על הילדים שמתו להם, ועל החיים הנוראים שהם חיים.

דמעה של יהודי - אינה נעלמת ואינה נאבדת לעולם! דמעה של יהודי עולה עד כסא הכבוד, ונשמרת בידי ריבונו של עולם.

לקח הקדוש ברוך הוא את הדמעות הללו והפך אותן לאבני ברד, מלבד זאת לקח את אנחות בני ישראל מן העבודה, ויצר מהם את הקולות של הברד.

וגם כאשר הופסקה המכה, והאבנים חדלו מלרדת על ראשי המצרים והקולות הפסיקו להישמע, עדין נותרו האבנים והקולות הללו בעולם, מוכנים ומזומנים להועיל לעם ישראל בפעם אחרת, במלחמה עם אויביהם, משום שאף דמעה ואף אנחה אינן הולכות ריקם!

(הגדה של פסח מגיד מראשית)

השתמשתי במאמר חז"ל והרמתי את התרבוש כדי להראות לאריה שמעולם לא פגמתי בדבר, וכי צלם האלוקים שבי שלם לחלוטין, ללא שום פגם או רבב. כשראה זאת האריה הוא ברח ממני כדי שלא ייזוק..."

העיר שנחאי שבסין היתה מקום הצלה לישיבת מיר בשנות המלחמה העולמית. בני הישיבה ורבותיהם הגיעו לשם בניסי ניסים, שהו שם שש שנים וחוו ניסים גלויים.

שלוש מאות הבחורים נמלטו מהאש הבווערת באירופה, הגיעו לסין ומצאו שבשנחאי מוכן ומזומן להם בית מדרש מפואר. בית המדרש היה גבוה וענק, ובו מקומות לכל הבחורים - לפי מספר בחורי הישיבה שהגיעו, כאלו נבנה במיוחד בשבילם. ולא רק בית מדרש מצאו, אלא גם 'חדר אכל', הפלא ופלא! כיצד קרה דבר כזה?

יהודי פלוני, מיליארדר שהתגורר בסין לצורך מסחרו, החליט שיהודי סין המועטים צריכים בית כנסת גדול. היהודים לא התגוררו במרכז העיר שנחאי, אבל כיון שהוא עצמו שהה במרכז המסחרי של העיר, החליט לבנות שם את בית הכנסת, לשם כך בנה בנין ענק, והשקיע בו הון תועפות. למעשה לא היה מי שיבוא להתפלל שם, והעשיר בעצמו כמעט לא נכנס אליו. בשבתות שכרו בתשלום עשרה יהודים שיבואו להתפלל בבית הכנסת שעמד כמעט שומם, כיון שהיה רחוק ממקום מגורי היהודים...

העשיר לא הסתפק באולם התפילה. "הרי היהודים בסין צריכים לערוך שמחות וחתונות" - חשב לעצמו, לכן בנה בצמוד לבית הכנסת אולם חתונות שכלל שכלולים מיוחדים, כמו חיבור לגז בישול. מושג חדש שלא היה מוכר כלל!

כך עמדו הבאים משתוממים, כאילו הם בתוך חלום: הם מצאו שמוכן ומזומן לפניהם היכל בית המדרש וחדר אוכל.

מקום מגורי הבחורים היה רחוק מבית המדרש, שכאמור, נבנה במרכז המסחרי של העיר. הגויים הטילו עליהם מגבלות קשות, והיה אסור להם ללכת ברחוב ללא רישיון מיוחד.

היו שתי דרכים לבית המדרש - דרך ארוכה ודרך קצרה. בדרך הקצרה היו מסתובבים כלבים אימתניים, וכמובן לא הלכו דרכה, ובדרך הארוכה הסתובבו סוכני הממשל ופקידי המשטרה.

המשגיח רבי יחזקאל תמיד הלך בדרך הקצרה. באחד הימים ליווה אותו בחור ונתקף בפחד: "געוואלד, יש כאן כלבים טורפים!", אולם המשגיח רבי יחזקאל אמר לו: "תפוס בחליפה שלי, ולא יאונה לך כל רע!". וכך היה. הכלבים עמדו בשקט כאילו איש לא עובר לידם...

מעשה דומה סיפר רבי שלום שבדרון זצ"ל מפי אלמנה עשירה באמריקה:

היא החזיקה בביתה כלב, משום שלאחר שהתאלמנה פחדה מאוד מגנבים שיימשכו לעושר שלה. כלב השמירה היה מאומן היטב לנבוח בקולות רמים שיישמעו עד מרחק של שלושה רחובות, בכל מקרה של ניסיון להיכנס לחצר, וכמובן להתנפל ולעשות שפטים בכל זר שיהיין להיכנס פנימה.

בוקר אחד הבחינה האלמנה שהכלב המסור שלה רץ מהחצר

"איי" זה ראשי תיבות של המילים אברהם יצחק יעקב! כשבן אדם צועק "איי" הוא בעצם אומר: 'ריבוננו של עולם, תזכור לי שאני בן אברהם, יצחק ויעקב. יש לי אבות קדושים. אנא ממך, עזור לי בזכותם"

משמעותה של נאקה

השיב: "חשבתי לעצמי: אם כבר קיבלתי מכה שהביאה אותי לידי ככי, חבל שהבכתי הזה ילך לאיבוד. לפחות אתפלל באמצע הבכי ואבקש 'אתה חונן לאדם דעת' או 'רפאנו ה' ונרפא'. אקח את הבכיות ואתפלל איתן, כדי שאעשה מהן יהלום בכתר של בורא עולם".

נאקה היא האנחות שבן אדם מוציא מתוך נפשו בלי רצון כלל. הוא בוכה וצועק מהייסורים הגדולים שיש לו. אלא שחבל לו לאבד את הבכיות הללו על כלום. הוא לוקח אותן ומפנה אותן לבורא עולם לתפילה: "ריבוננו של עולם! תעזור לי".

חסידים היו אומרים, שבן אדם שיש לו ייסורים גדולים, וכואב לו, שלא יצעק "אוי, אוי", וגם לא "וי, וי", אלא יצעק: "איי, איי".

מדוע? מה ההבדל בין אוי לאיי?

התשובה היא: "אוי" וי זה כלום, "איי" זה ראשי תיבות של המילים אברהם יצחק יעקב! כשבן אדם צועק "איי" הוא בעצם אומר: 'ריבוננו של עולם, תזכור לי שאני בן אברהם, יצחק ויעקב. יש לי אבות קדושים. אנא ממך, עזור לי בזכותם".

זה מה שכתוב כאן בפסוקים: **וַיִּאֲנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבֶדָה וַיִּצְעֲקוּ**, הם צעקו "איי". **וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת נַאֲקָתָם** - הם הפנו את הבכיות, שבין כה וכה בקעו מלבם, לתפילה לבורא עולם שיושיע אותם בזכות אבותיהם. ואכן, **וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת בְּרִיתוֹ**.

(רבי מאיר צימרוט שליט"א)

וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ו, ה)

יש כמה וכמה לשונות לתפילה: רינה, צעקה, שוועה. כאן מצאנו לשון נוספת: נאקה. ובאמת הלשון הזו כבר נזכרה בפרשת שמות (ב, כד): **וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת נַאֲקָתָם**. ויש להבין מה פשר הלשון הזאת של תפילה שנקראת נאקה.

כשאדם סובל צער וייסורים - באופן אוטומטי הוא בוכה וצועק. אין לו מחשבה לבכות ולצעוק, הבכיות והצעקות פורצות ממנו מבלי שתהיה לו שליטה עליהן.

וזה מה שקרה לבני ישראל. קושי העבודה, המכות שספגו, הגזירות שגזרו עליהם, שלקחו להם את הילדים ושיקעו אותם בבניין - כל אלו גרמו לצעקות לפרוץ מגרונם באופן אוטומטי. אלא שאז עשו בני ישראל חשבון: אם בין כה וכה אנחנו כבר בוכים וצועקים - לפחות ניקח את הצעקה הזאת ונעשה ממנה תפילה, נתפלל לבורא עולם שיציל אותנו מהצרות הללו.

מספרים שכשרבי ברוך בער ליבוביץ' זצ"ל, בעל ה"ברכת שמואל", שכשהיה ילד קטן, אביו ראה פעם שהוא מתנהג לא כשורה, ונתן לו מכה שגרמה לילד להתחיל לבכות.

מיד לאחר שהתחיל לבכות, לקח הילד, ברוך בער, סידור והתפלל מנחה.

שאל אותו אביו: "מה העניין שנעמדת להתפלל מנחה?" והילד

בעלת הבית בכתה מהתרגשות, והלכה והכינה לו כוס תה במקום זו שנשפכה. רבי משה שזואב - שנכח בכל הסיפור - אמר: "אם כך נראית ישיבה - עדיף לחיות אפילו באורווה ולהיות בן תורה!"

כך גדל וצמח המשגיח הגדול של ישיבת גייטסהד

וכרתו ברית יחד לגמול חסד זה עם זה, כדי שתתעורר למעלה מדת חסדו של השי"ת עליהם ויתבטלו גזירות פרעה.

ממשיך ה"חפץ חיים" ואומר: "והנה עתה שמידת הדין גברה מאוד על העולם, ואין שום עצה להינצל מידי צרות המתחדשות יום ויום - מה מאד יש להתחזק במדת החסד, כדי שעל ידי זה יתעורר מדת החסד העליונה ויקוים עלינו מה שכתוב: 'וארשתך

וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מֵעֶבְדִּים אֲתָם וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי (ו, ה)

ה"חפץ חיים" בספרו "אהבת חסד" (חלק שני פרק חמישי) מביא את דברי התנא דבי אליהו רבה (סוף פרק כג), שכשראו ישראל שאין שום עצה להינצל מגזרותיו של פרעה, והשעבוד הולך ומתגבר בכל יום ויום, מה עשו? התקבצו באגודה אחת

בבית לעבוד. כולם היו אמנם יראי שמים גדולים, אבל לא כולם זכו לשבת וללמוד.

רבי משה ביקש מאביו ללמוד בישיבת ברנוביץ', היכן שלמד אחיו, ואביו הסכים. דא עקא, התנאים הגשמיים בישיבה היו גרועים מאד. לא היה שם ניקיון וסדר כמו שרבי משה - שבא מבית יקה נקי ומסודר - היה רגיל, והוא החליט שהמקום הזה לא בשבילו.

אחיו אמר לו: "אם אתה מרגיש שאינך יכול - אין מה לעשות, עליך לשוב הביתה. אבל היות וכעת אין שום דרך לנסוע, תאכל כאן ארוחת ערב, תישן כאן בלילה, ובבוקר, אחרי ארוחת בוקר, תיסע הביתה". ורבי משה הסכים.

בארוחת הערב הגישה בעלת הבית קנקן תה חם מאוד, וזאת מפאת הקור העז ששרר בחוץ. אחד הבחורים מזג לעצמו כוס תה מהקנקן הרוחת, ולא כל כך נוהר, וכוס התה נשפכה על רגל של חבר שלו ונגרמו לו כוויות קשות.

בעלת הבית נבהלה מאד. היא מיהרה לעברו ושאלה אותו, ברחמים גדולים: "מה אתה רוצה שאעשה בשבילך? אעשה כל מה שתבקש..."

"יש לי בקשה אחת", השיב לה הבחור, "אבל יהיה לך קשה לקיים אותה".

"גם אם יהיה לי קשה מאד - אני מבטיחה שאקיים".
"תראי", אמר לה הבחור, "החבר שלי לא שפך עלי את התה הרוחת בכוונה ומרוע לב. הוא פשוט היה צמא והיה לו קר. מחמת החיפזון כוסו נשפכה עלי. אבל עכשיו הוא מתבייש לבקש עוד כוס. הוא יישאר צמא ויהיה קר לו... אני מבקש ממך: תעשי לו עוד כוס תה..."

בעלת הבית בכתה מהתרגשות, והלכה ועשתה לו כוס תה במקום זו שנשפכה.

רבי משה שוואב - שנכח בכל הסיפור - אמר: "אם כך נראית ישיבה - עדיף לחיות אפילו באורווה ולהיות בן תורה!"

כך גדל וצמח המשגיח הגדול של ישיבת גייטסהד.
(רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א)

לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים, ואמרו חז"ל שאומר הקב"ה: ומה אלו שהם בעצמם צריכים חסד - עושים חסד אלו עם אלו, אני שאני מלא חסד ורחמים - על אחת כמה וכמה שאני צריך לגמול חסד עם בריותי".

הרב מבריסק זצ"ל סיפר שפעם אחת, בעת שה"חפץ חיים" המתין לרכבת, באו אליו יהודים מודאגים, מלאים בצרות, ושאלוהו: "רבה! מה יהיה? תן לנו עצה!" השיב להם ה"חפץ חיים": "אין לנו אלא עצתו של רבי אליעזר הגדול: 'מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? יעסוק בתורה ובגמילות חסדים'. בכדי לעורר רחמי שמים צריכים להרבות בתורה ובגמילות חסד, שאז מתעוררים רחמי שמים בהנהגת מדה כנגד מדה".

כשרבי אליהו מן שליט"א נסע לצרפת, הוא שאל את מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל מה לומר בשמו? ורבנו אמר לו את דברי הגר"א, שמופיעים בסידור הגר"א בברכת השיבנו: חז"ל (מגילה יב ע"ב) דרשו על מרדכי היהודי: "בן יאיר - בן שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו. בן שמעי - בן ששמע אל תפלתו. בן קיש - שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו". איך מקישים על שערי רחמים ופותחים אותם, כנגד כזו גזירה קשה, להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן? אומר הגר"א: שני שערים הם - אחד בלבו של אדם ואחד בשמים. כשאדם פותח את השער שבלבו, עושה חסד ומרחם על הזולת - נפתחים לו שערי שמים.

מרן ראש הישיבה זצ"ל היה חוזר ואומר, שהציאה ממצרים היתה הציאה מטומאת מצרים! יש מסבירים שמה שנאמר "וירעו אותנו המצרים" (דברים כו, ו), הכוונה שהמצרים הפכו אותנו לרעים, בעלי מידות רעות. הציאה ממצרים היא, אפוא, על ידי שנרבה במידות טובות, שנחיה האחד את השני ונעזור זה לזה.

במשפחתו של רבי משה שוואב זצ"ל, משגיח ישיבת גייטסהד, לא כל הבנים הלכו ללמוד בישיבות. באותה תקופה לא היו בגרמניה הרבה ישיבות, כך שילד אחד הלך ללמוד, והשני נשאר

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייו

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:
dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**
המייל היומי של 'דרשו'.

ומכאן עצה לכולנו: כל אימת שאדם מוצא את עצמו במצבים בהם הוא מתבייש מדעת הקהל הסובבת אותו, חושש שילעגו לו - שייזכר במטה אהרן שהפך לנחש!

מקיימים את ציווי ה' ללא בושה

הוא תוהה. לא בכדי בסעיף הראשון של השולחן ערוך כותב הרמ"א: "ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת הש"ת".

משום כך התורה משבחת את משה ואהרן ואומרת: "ויעשו כן". הם לא שתו לבם לְחֻצֵי הַלֵּעַג והצחוק, ועשו בשליחות ה' את מה שתניקות מצריים בגיל ארבע יודעים לעשות.

ומה קרה בסוף? הקב"ה הפך לפתע את כל הקערה על פיה. "וַיִּבְלַע מִטָּה אֶהְרֹן אֶת מִטָּתָם" - מטה אהרן, לאחר שחזר ונהיה לְמִטָּה, בולע את מטות כולם! בשלב הזה פרעה נאלם דום. הוא נתקף פחד ואימה. הוא נאלץ להודות שכאן כבר יש משהו... ולמרות זאת - "וַיִּחַזַּק לֵב פְּרַעֲהוֹ".

אלא שזה גופא קשה, למה הקב"ה עשה את כל המהלך בצורה כזאת? מדוע שכבר בהתחלה לא יבלע מטה אהרן את מטותם, או שיביא איזשהו צונאמי?

ומבאר: פרעה הרי חיכה שמשה ואהרן יעשו נס עוצמתי. כשאדם מוכן למשהו - הוא מפתח נוגדנים נגדו. הוא מחזק את עצמו לקראת הבאות. אין צורך ב"ויחזק" כי הוא מתחזק ומתחשל מעצמו מראש. משום כך הקב"ה התחיל עם נס שכל ילד מצרי יודע לעשותו. כך יתמתנו הנוגדנים לקראת הנס הגדול.

זאת ועוד, אם משה ואהרן היו עושים מיד את הנס הגדול, היה הנס נעשה רק בנוכחות פרעה, או לכל היותר גם בנוכחות שומרי ראשו. במקרה כזה, פרעה היה יכול בקלות להשאיר את הנס חסוי ובני ישראל לא היו יודעים שמשה ואהרן היו אצלו. לכן הביא הקב"ה את כל החרטומים והמכשפים, את אשתו, את כל ילדי הגנים ובתי הספר. כולם בהתחלה יצחקו, ואז יגיע הבום הגדול: מטה אהרן בולע את מטותם, פרעה לא מוכן מראש, גורם ההפתעה מגיע בתזמון מושלם בפני ארמון מלא.

ומכאן עצה לכולנו: כל אימת שאדם מוצא את עצמו במצבים בהם הוא מתבייש מדעת הקהל הסובבת אותו, חושש שילעגו לו - שייזכר במטה אהרן שהפך לנחש! ייזכר במשה ואהרן שלא התביישו מהלעג, אלא עשו כאשר ציווה ה', ובסופו של דבר מטה אהרן בלע את מטותם וכל העולם ראו את הנס הגדול, ואת האמת כי גדול ה' מכל האלוהים.

(רבי אריה יודלביץ' שליט"א)

וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פְּרַעֲהוּ וַיַּעֲשׂוּ כִּן כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וַיִּשְׁלַח אֶהְרֹן אֶת מִטָּהוֹ לִפְנֵי פְּרַעֲהוּ וּלְפָנָיו עֲבָדָיו וַיְהִי לְתַנּוּן (ז, י)
רבי נח וינברג זצ"ל, ראש ישיבת 'אש התורה', שואל בספרו "תורה וחיים": מה החידוש ב"ויעשו כן" - שמשה ואהרן הלכו בשליחותו של הקב"ה ועשו את האות לפני פרעה? אמת, נכון הדבר, מפחיד היה להיכנס לפני פרעה הרשע והאכזרי, אבל סוף סוף משה ואהרן הלכו בשליחותו של הקב"ה! וכי יש צורך לשבח אותם שהם מילאו את שליחותם והלכו ועשו את מה שהקב"ה ציווה אותם?
ומבאר, פלאי פלאות, ביאור עם מוסר השכל גדול עבור כל אחד ואחד מאתנו:

כשמשה ואהרן באו לפרעה ובישרו לו שהם באים בשליחות הקב"ה ויש בידם אות ומופת, פרעה ציפה לראות משהו עוצמתי, משכנע, רציני ביותר. הקב"ה שברא את העולם בכבודו ובעצמו לא יעשה משהו פחות מאיזשהו צונאמי... והנה, הוא רואה שהאות הוא: מטה נהפך לנחש...

פרעה פרץ בצחוק. כך מסופר במדרש (שמות רבה פרשה ט, ו): "באותה שעה התחיל פרעה משחק עליהם ומקרקר אחריהם כתרנגולת, ואומר להם: כך אותותיו של אלוקיכם? בנוהג שבעולם בני אדם מוליכים פרקמטיא למקום שצריכים להם, כלום מביאים מוריים לאספמיא? דגים לעכו? אין אתם יודעים שכל הכשפים ברשותי הם. מיד שלח והביא תינוקות מן אסכולי שלהם ועשו אף הם כך. ולא עוד אלא קרא לאשתו ועשתה כך".

אנחנו קולטים מה הלך שם? פרעה צחק על משה ואהרן בפרצוף... הם עושים נס, בשם אלוקים, שכל ילד מצרי בגילאי גן יודע לעשות... ולא רק ילדים, גם אשתו פאטמה עשתה אותו בקלות... נקל לשער את הביזיון שהיה למשה ולאהרן. זה כמו שהם באים למכור קרח לאסקימוסי... פרעה מצפה מהם לראות נס אלוקי בקנה מידה אדיר, והם בסך הכל הופכים מקל לנחש.

משה ואהרן ידעו היטב שזה מה שיקרה. שהם יאלצו לעמוד בפני פרעה, בפני המכשפים וכל השרים, ולעשות מעצמם צחוק...

במקרים רבים, אדם שנמצא בסיטואציות מעין אלו מתקשה לשמור על עצמו. 'מה יגידו עלי? איך אצטייר בעיני הבריות?'

תוך כדי הבריחה מהאריה במכת ערוב, עדיין היו המצרים מגרדים בראשם באופן אוטומטי מפני הכינים זכרונם לברכה, וכשעמדו דום בשלושת ימי האפלה, מה עבר במוחם? הצפרדעים!

הטראומה שנשארה למצרים מן המכות

למכונה, ובסוף התהליך יתקבלו מים זכים. האם הוא יהיה מסוגל לשתות מהם?

כך גם לאחר שעברו מספר חודשים ממכת דם, עדיין לא היו המצרים מסוגלים לשתות מים מהיאור, וזהו שאמרה התורה "ולא יכלו לשתות ממימי היאור" - דהיינו שלא היו יכולים לשתות ממנו גם לאחר שמימיו שבו למראיתם כבתחילה, ולכן הוצרכו לחפור בצידי היאור כדי למצוא מקורות מים אחרים.

ולא רק במכת דם היה כך: תוך כדי הבריחה מהאריה במכת ערוב, עדיין היו המצרים מגרדים בראשם באופן אוטומטי מפני הכינים זכרונם לברכה, וכשעמדו דום בשלושת ימי האפלה, מה עבר במוחם? הצפרדעים! מי יודע כמה זמן עבר עד שהמצרים היו מסוגלים לאכול לחמניה, כי הרי כשאכלו אחת כזו לפני זמן לא רב, התמלא פיהם בריר ירוק כתוצאה מביס באוזנה של הצפרדע... וכך מכל מכה נשארו למצרים צלקות נפשיות נוראות, והטראומה ליוותה אותם עוד זמן רב.

(רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א)

ויחפרו כל מצרים סביבת היאור מים לשתות כי לא יכלו לשתות ממימי היאור (ז, כד)

הקשה רבי שלום תאומים זצ"ל בספרו "אור התורה": מה סברו המצרים להרויח על ידי החפירות הללו? הרי אפילו הרוק שבפיהם הפך לדם, וכיצד טעו לחשוב שאם יחפרו בצדי היאור ימצאו מים זכים וראויים לשתיה?

בנוסף קשה: מדוע התורה כותבת "כי לא יכלו לשתות ממימי היאור", הרי ברור שכיון שהמים הפכו לדם הם לא יכלו לשתות מהם!

אלא שכאן באה התורה ללמדנו, שגם לאחר שחלפה מכת דם, נותרה בלב המצרים טראומה נוראה מאותם ימים שבהם ראו כיצד היאור שבו התפארו מלא בדם ובדגים מתים, והצחנה הנודפת ממנו בלתי נסבלת, ועל כן גם לאחר שחלפה המכה והמים שבו למראיתם, הם לא היו מסוגלים לשתות ממנו מים. משל למה הדבר דומה, לאדם שיקח מים מהבויב, יכניס אותם

* תוכנית יומית מענייני דיומא

בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי

המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי

הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי

סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל

הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי

תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

נדריים דף פו

כיצד ניצל המשגיח ר' אל'ה לופיאן מעלילת דם?

המוץ

כיצד הגיעה הגב' להכרה זו?

"כבוד הרב", ענתה האשה בקול נרגש, "כאשר ראיתך ניצב על הכסא בחדר החשוק, בידך האחת נר ובידך השנייה סכין שחיטה, נזכרתי בסיפורים ששמעתי כילדה, לפיהם יהודים שוחטים נוצרי בערב־פסח כדי להשתמש בדמו לאפיית מצות. כשראיתך עם הנר והסכין בחדר החשוק, ציוד אשר בהחלט מאפיין ומתאים לביצוע מעשה כזה, הייתי אחוזת בהלה. דימיתי לרגע בנפשי שהנה אני 'קרבנך' השנה. הייתי חיוורת כסיד. קפאתי על מקומי. גופי פרפר מרוב פחד. כאילו עופרת ניצוקה לתוך גופי, עד שלא יכולתי להניע את איברי... האינסטינקט הראשון שלי היה להמלט מפתח הבית ולצעוק בכל כוחותי: הצילו, רצח, ולהזעי קאת כוחות הבטחון.

- תאר לעצמך, כבוד הרב, אילו נהגתי כך. באיזו סכנה היית נתון!

סכין השחיטה, הנר, החושך, היו מהווים ראייה נמרצת וחוחתכת למזימתו של הרב היהודי. אנשי הבטחון אף לא היו מאפשרים לך להשמיע תגובה. אך הדבר לא אירע. התברר שכל מחשבותי וחששותי באו מעולם הדימיון. בפועל, ראיתך בודק היטב את ביתך מחמץ כפי שמצווה תורתכם...

"אכן, אלוקיך הוא האלוקים היחידי בשמים ובארץ!"

(ר' אלה)

היתה לי הזכות - מספר הרב דוד יוסף שלוסברג תלמידו ומשמשו של הרה"צ רבי אליהו לופיאן - לשמוע פעם מרבינו כיצד הכין את ביתו בלונדון לבדיקת חמץ בערב פסח:

רעייתו הרבנית כבר נסתלקה לעולם שכולו טוב. ילדיו כולם היו נשואים. כדי להסתדר עם פעולות הניקיון הרבות לפסח, שכר רבינו אשה כושית שתעבוד אצלו ותסייע לו.

הוא הגיע מבית־הכנסת, הכין את עצמו, ואת כלי־הבדיקה, והחל בבדיקת החמץ. כאשר הגיע לחדר־הספריה הוא טיפס על כסא לבדוק את המדף העליון של הארון. הוא מצא בו סכין־שחיטה ישנה, נתונה בתוך נרתיק. הוציא את הסכין, בדק את הנרתיק ולבסוף החזיר את הסכין למקומה, והמשיך בבדיקת הארון, החדר וכל הבית.

מאוחר יותר בערב, כשסיימה האשה את ניקיון הבית ורבינו עמד לשלם את שכרה, היא אמרה לו: "אני רוצה שתדע שאני מאמינה שרק אלוקיך, אלוקי אברהם יצחק ויעקב הוא האלוקים האמיתי בשמים ובארץ".

הדברים הפתיעו את רבינו.

לא בעל־אמונה בדרגתו זקוק היה לחיזוק באמונה באותו יסוד פשוט שד' הוא אחד, בוודאי לא מאשה גויה, אך היה זה מפתיע ומעניין לשמוע זאת ממנה, באופן פתאומי ותמוה.

וכמובן, השאלה המתבקשת מצידו של רבינו לא איחרה לבוא:

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

האם צריך לקבוע מקום לתפילה בבית?

לתפילתו. וטווח של ארבע אמות (1.92-2.31 מטרים, לשיטות השונות) ממקומו הקבוע, נחשב כמקום קבוע.

ונראה מדברי הראשונים, שקביעות המקום נדרשת לא רק לתפילת שמונה עשרה, אלא אף לפסוקי דזמרה וכדומה. וכמו כן, צריך אדם לקבוע בבית המדרש מקום קבוע ללימודו.

[שו"ע צ, יט, ומשנ"ב נט; בו"מ דרשו, 67-68]

התפילה נחשבת כהקרבת קרבן, וכשם שהקרבת הקרבן נעשתה במקום קבוע בבית המקדש, כך צריך אדם לקבוע מקום לתפילתו בבית הכנסת, ולא לשנותו כי אם בעת הצורך. ואף אשה או חולה המתפללים דרך קבע בבית - צריכים לקבוע מקום לתפילתם, ויבחרו במקום בו לא יפריעם בני הבית.

וכן בכל מקום שמזדמן לאדם להתפלל בו בתדירות מסוימת, ואפילו אם מדובר על פעמיים בשנה בלבד - צריך לקבוע בו מקום

האם ניתן לכתחילה לקבוע מקומות שונים לתפילות שחרית ומנחה?

ואבל על אביו או על אמו, שצריך לשמש כש"ץ במשך שנת האבל, ואינו יכול לשמש כש"ץ במקום תפילתו הקבוע - יש אומרים, שמשום כיבוד אב ואם רשאי לכתחילה לשנות את מקום תפילתו, שהרי בשעת הצורך מותר לשנות את מקומו הקבוע, ואין לך צורך גדול מזה. ויש אומרים, שלא ישנה את מקומו, וקביעות המקום לתפילה תהיה אף היא עילוי לנשמת אביו ואמו.

[בו"מ דרשו צ, 68-69]

בהמשך לאמור: למרות שראוי לאדם לקבוע מקום לתפילתו, אינו צריך כמובן להתפלל כל ימי חייו באותו המקום, ורשאי לקבוע מקומות שונים לתפילות השונות, או לתקופת השונות. ולכן, לדוגמה, רשאי אדם לכתחילה לקבוע מקום אחד לתפילת שחרית, ומקום אחר לתפילות מנחה וערבית; או לקבוע מקום אחד לתפילות ימות החול, ומקום אחר לתפילות שבת וימים טובים.

האם עדיף שלא להשתמש ב'סטנדר' בשעת התפילה?

שיש בו צורך לתפילה, כגון שולחן או 'סטנדר' שמניח עליהם את הסידור, או נתמך בהם בשעת התפילה (באופן המותר) - אינם נחשבים לחציצה.

ויש אומרים שאין להתפלל מאחורי אדם אחר, וטוב להיזהר בכך במידת האפשר, ולקבוע את מקום תפילתו בשורה הראשונה שבבית הכנסת, מול הקיר.

[שו"ע צ, כא-כב, ומשנ"ב סג, סו, סח ורסט; בו"מ דרשו, 75-76]

בתפילת שמונה עשרה, מצוה מן המובחר שלא תהיה כל 'חציצה' בין המתפלל לקיר שלפניו, כדי שלא יסיח את דעתו מהתפילה. ואם החפץ נמצא במרחק של יותר מארבע אמות מהמתפלל, הרי זה מותר לכתחילה להתפלל כנגדו. וחפצים קטנים הנמוכים מעשרה טפחים (טפח = 8-9.6 ס"מ, לשיטות השונות), ורוחבם פחות מארבעה טפחים - נחלקו הפוסקים אם הם נחשבים לחציצה. וחפץ העומד במקומו דרך קבע, כגון ארון ספרים, או חפץ

* מי שביתו נמצא במרחק הליכה של יותר מ'מיל' מבית הכנסת - פטור מתפילה בציבור. וכן הנמצא בדרך, אינו צריך לסטות מדרכו למרחק של יותר ממיל, כדי להתפלל בציבור.
* בשעת התפילה בציבור, אסור לעסוק בתורה, גם כאשר הציבור מאריכים בפיוטים, וכדומה; אולם, מי שאינו מתפלל עם הציבור, ונכנס לבית הכנסת בשעת תפילת הציבור, כדי לענות לקדיש ולקדושה - רשאי לעסוק בתורה.
* עשרת המתפללים הראשונים הבאים לבית הכנסת - מקבלים שכר כנגד כל הבאים אחריהם. ואף לאחר שִׁבְּאוּ עשרה לבית הכנסת - רצוי להקדים ככל שניתן.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

תפילה בחדר המחובר לבית הכנסת - האם נחשבת כתפילה בציבור?

לנהוג כן אף לכתחילה. ויש שכתבו, שאף אם יש לחדר הסמוך כניסה נוספת, נחשבת התפילה בו כתפילה בציבור.
ובית כנסת שפרצו בו קיר המפריד בין שני חדרים כדי להגדיל את שטחו - גם אם הותירו עמודים וכדומה, כדי לשמור על חוזק המבנה, נחשב כולו כחדר אחד.
[משנ"ב נה, נו, (וביה"ל יט, ד"ה שליח); בו"מ דרשו, 72-73]

כפי שלמדנו, כאשר עשרה אנשים נמצאים במקומות נפרדים, אינם מצטרפים ל'מנין'. ודין זה אמור גם לגבי חובת התפילה בציבור, כלומר - גם כאשר יש עשרה מתפללים בחדר אחד, אדם העומד בחדר סמוך ומתפלל עמהם באותה שעה, אינו נחשב כמתפלל בציבור.
אולם, אם הכניסה לחדר הסמוך אפשרית רק דרך החדר שבו מתפלל הציבור, נחשב היחיד המתפלל בו כמתפלל בציבור; וניתן

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה